

השבון הנפש לפני השנה.

מ

הרשעה שבעולם מוצאה באדם את מכונה, והיא הולכת ומתגלמת בקרבנו, מדי יום ביומו מסיפה היא אומץ, מכשלת היא את כחו להתרומם להתעלות לטוב, יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום. אי אפשר לאדם בלא תפלות תדירות, שאחד מפרקיהן הם הוידוים. האדם מוכרח להתודות על עונותיו, על חטאיו שבגלוי ושבסתר, ושבסחרי סתרים, על נטיותיו לרעה, ההולכות ומלפפות אותו. כשהטהרה של התפלה והוידוי באה מדי יום ביומו, כשחשבון הנפש אינו דבר נשכח מהאדם, או הוא מנער את הרשעה ממנו, קמעה קמעה, טרם שהספיקה להעשות עליו ערמה גדולה כזאת שלא יוכל להרים ראש.

ומארי דחושבנא בכל יום מסלקים את הרשעה היומית, מתודים הם לפני שנתם הקבועה, על עצמם ועל כל העולם כולו. לפחות מגלים הם את מחאתם על הרשעה הפרטית, והכללית. בכל מקום שהיא, מעמידים בזה את נפשם נכח הטוב והקודש, מעלים אותה בזה אל שרש חיי קדשה, מחברים את יניקתה מבאר הטוב, בידך אפקיד רוחי.

פועלת היא נשמת כל יחיד במערכי ההויה כולה. כשהטוב מרובה בה מכריעה היא את הטוב הכללי בכחה, וכיוצא בזה להיפך, השתקעותה של המציאות הפרטית בפרטיותה ממעטת את הפעלתה על העולם כולו, הרוחני העליון. בעת השינה כח החיים הרוחניים שואב הוא ממקורו, מטהר הוא ממעין החיים העליונים, אם נטהר הרצון, והחטא סר ממנו, החטא עצמו גורם חלישות הרוחניות, עד שהשינה סוגרת את כל פעולתו.

אמנם יש מדה שהשינה יפה לצדיקים ורעה לרשעים, אף על פי שמצד הגלוי, חלקה החמרי, היא רעה לצדיקים ויפה לרשעים. התשובה לפני השינה מביאה ברכה כמוסה לעולם, ומברכת את הנשמה משפע מקורה.

Handwritten signature

והנני רואה צרף לאדם שיהיה מדקדק ושוקל דרכיו דבר יום ביומו, פסוקים הגדולים אשר יפלטו תמיד כל עסקיהם למצו לא יתקלקלו, ויקבע עתים ושעות לזה, שלא יהיה משקלו צראי אלא בקביעות גדול, פי רב התולדה הוא. וחקמים וזרונים לברכה הורונו בפרוש צרף החשבון הזה, והוא מה שאמרנו (כא בתרא עה, כ) זה לשונם: "על פן יאמרו המשלים באו חשבון" (במדבר כא, כז) — על פן יאמרו המשלים ביצרים: בואו ונחשב חשבוננו של עולם, הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עברה כנגד הפסדה. וזה פי העצה האמתית הזאת לא יוכלו לתת אותה ולא לראות אמתתה אלא אותם שכתבו יצאו מתחת יד יצרים ומשלו בו, פי מי שהוא צדיק חבוש במאסר יצרו אין עיניו רואות האמת הזאת ואינו יכול להכירה, פי היצר מסמא את עיניו ממש, והנה הוא כהולך בחשך שיש לפניו מכשולות ואין עיניו רואות אותם. והוא מה שאמרנו וזרונים לברכה (כא מציעא פג, ב): "תשת חשך ויהי לילה" (תהלים קד, כ) — זה העולם הזה שדומה ללילה.

Handwritten signature

כה

ההתבודדות הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל, דהינו לקבע לו על-כל-פנים שעה או יותר להתבודד לבדו באיזה דבר או בשדה, ולפרש שיתחן בינו לבין קונו בטענות ואמתלאות, בדברי חן ורצון ופיוס, לבקש ולהתחנן מלפניו ותפלה, שיקרבו אליו לעבודתו באמת. ותפלה ושיתחן זו יהיה בלשון שמודרים בו, דהינו בלשון אשכנז (במדבר יג), כי בלשון הקדש קשה לו לפרש כל שיתחן, וגם אין הלב נמשך אחרי הדבורים, מחמת שאינו מרגל כל-כך בהלשון, פי אין דרכנו לדבר בלשון הקדש, אכל בלשון אשכנז, שמשפדים ומדברים בו, קל וקרוב יותר לשביר לבו, פי הלב נמשך וקרוב יותר אל לשון אשכנז, מחמת שהוא מרגל בו. ובלשון אשכנז יכול לפרש כל שיתחן, ואת כל אשר עם לבבו ישיח ויספר לפניו ותפלה, הן תפלה ותשובה על העבר, והן בקשת תחנונים לזכות להתקרב אליו ותפלה מהיום והלאה באמת, וכיוצא בזה כל חר לפום דרגה. וזהו מאד להרגיל עצמו להתמיד בזה מדי יום ביום שעה מיוחדת בנ"ל, ושאר היום יהיה בשמחה בנ"ל. והנהגה זו היא גדולה במעלה מאד מאד, והוא דרך ועצה טובה מאד להתקרב אליו ותפלה, פי זאת היא עצה כללית, שכולל הכל, פי על כל מה שיחמר לו בעבודת השם, או אם הוא רחוק לגמרי מכל וכל מעבודתו ותפלה — על הכל יפרש שיתחן ויבקש מאתו ותפלה בנ"ל. ואפלו אם לפעמים נסתתמין דבריו, ואינו יכול לפתח פיו לדבר לפניו ותפלה כלל, אף-על-פי-כן זה בעצמו טוב מאד, דהינו ההקנה שהוא מוכן ועומד לפניו ותפלה, ותפץ ומשתוקק לדבר, אך שאינו יכול, זה בעצמו גם-כן טוב מאד, וגם יוכל לעשות לו שיתחן ותפלה מזה בעצמו, ועל זה בעצמו יצחק ויתחנן לפניו ותפלה, שנתרחק כל-כך, עד שאינו יכול אפלו לדבר, ויבקש מאתו ותפלה רחמים ותחנונים, שיתחל עליו ויפתח פיו, שיוכל לפרש שיתחן לפניו. ודע, שכמה וכמה צדיקים גדולים מפרסמים ספרו, שלא באו למדרגתם, רק על-ידי הנהגה זו. והמשכיל יבין מעצמו גדל מעלת הנהגה זו, העולה למעלה למעלה, והוא דבר השווה לכל נפש, מקמן ועד גדול, פי כלם יכולים לנהג הנהגה זו, ועל-ידי-זה יבואו למעלה גדולה. אשרי שיאחז בזה:

גם טוב לעשות מהתורה תפלה, דהינו בשלומד או שומע איזה מאמר תורה מצדיק האמת, אזי יעשה מזה תפלה, דהינו לבקש ולהתחנן לפניו ותפלה על כל מה שנאמר שם באותו המאמר, מתי יזכה גם הוא לבוא לכל זה, וכמה הוא רחוק מזה, ויבקש מאתו ותפלה, שיוכרו לבוא לכל הנאמר שם באותו המאמר. והמשכיל והחפץ באמת, יוליכו ה' בדרך אמת, ויבין בעצמו דבר מתוך דבר, איך להתנהג בזה, באפן שיהיו דבריו דברי חן ומענות נכונות, לרצותו ותפלה שיקרבו לעבודתו באמת. ועגן השיחה זו עולה למקום גבוה מאד, ובפרט בשעושה מתורה תפלה, מזה נעשה שעשועים גדולים מאד למעלה:

Handwritten signature

Handwritten signature

נראה שאי-אפשר לצאת ידי חובה כענין חובות הלב רק אם יסדר ספר לעצמו כלימודים) הדרושים לו בזה, בין הפרטיים ואפי' הכוללים ג"כ יותר יבין ע"י מה שיחדש בהם מרוחו, ומי שהוא כבר באופן זה של הדעת, שיכול להעריך מערכה שכלית בעצמו, אי-אפשר לו לבוא אל השלמות אם לא יעבוד כשכלו בזה.

Handwritten signature

אך ביאור הענין:

על פי מ"ש הרח"ו ז"ל בשער הקדושה [ובע"ח שער נ' פ"ב] לכל איש ישראל אחד צדיק ואחד רשע יש שתי נשמות דכתיב ונשמות אני עשיתי שהן שתי נפשות נפש אחת מצד הקליפה וסמרא אחרת והיא המתלבשת בדם האדם להחיות הגוף וכדכתיב כי נפש הכשר בדם היא וממנה באות כל המדות רעות מארבע יסודות רעים שבה דהינו כעם וגאווה מיסוד האש שנגכה למעלה, ותאות התענוגים מיסוד המים כי המים מצמיחים כל מיני תענוג. והוללות וליצנות והתפארות ודברים במלים

מיסוד הרוח. ועצלות ועצבות מיסוד העפר. וגם מדות טובות שכשבע כל ישראל בתולדותם כמו רחמנות ונ"ח באות ממנה כי בישראל נפש זו דקליפה היא מקליפ' נוגה שיש בה ג"כ טוב והיא מסוד עץ הדעת טוב ורע:

Handwritten signature

רמזים	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
מניחה							
סבלנות							
סדר							
תרידות							
נקיטת							
עגנה							
צדק							
קמרון							
זריזות							
שתיקה							
ניחותא							
אמת							
פרישות							